

PROCES VERBAL

Intocmit, după cum urmează, în raioanele Tg. Jiu și Gilort, cuprinzând 12 capitole și legalizat prin prezența

S-ar fi convenit, ori nu, publicate toate aceste însemnări — cele mai multe datînd încă din perioada primei deplasări la Țicleni — va hotărî cititorul.. Autorul însă, cu aceeași mîndrie cu care ar fi făcut-o oricare dintre eroii săi, se simte dator să consemneze, lipsit poate de originalitate, că în tot acest răstimp pe dealurile Olteniei au apărut noi sonde, s-au extras noi mii și zeci de mii de tone de petrol și că, alături de Bălteni, Preajba, Rovinari, mereu alte localități au părăsit pentru totdeauna anonimul geografic al vechii Oltenii. Pe frontul Țiclenilor, ca și pe cel al Bicazului; al Hunedoarei, ca și al Galaților, oamenii muncii din țara noastră au intrat într-o nouă etapă — etapa desăvîșirii construirii socialismului. Iar cît privește oamenii: „tovarășul de la extracție” — unul dintre semntarii prezentului „proces-verbal” — „ne vorbește și azi ca și în timpul primei noastre întîlniri, despre brigăzi fruntașe și inițiative, perfecționări tehnice și economii la prețul de cost... Dar sînt alte brigăzi și-s ca număr mai multe, inițiativele denotă și ele preocupări proprii zilei de azi, perfecționările tehnice se află de asemenea la un nivel mai înalt și economiile sînt incomparabil mai mari. Și ca pentru a marca, o dată în plus, trecerea timpului, „obișnuitele” sale comentarii despre viața de fiecare zi a petrolului se interfează cu cele mai riguroase precizări despre primul zbor, al lui Gagarin, despre cel de-al doilea zbor, al lui Titov, ca și despre cel mai uman zbor spre viitor, avîntata chemare spre comunism, proiectul de Program al P.C.U.S. Și pentru că în tot acest program de viitor al oamenilor sovietici se întrevede în timp și propriul nostru drum, „tovarășul de la extracție” se simte dator să explice celor din jur — așa cum s-a și întîmplat și în timpul ultimei noastre întîlniri — cum anume au realizat petroliștii sovietici 612.000 tone de petrol peste plan în numai patru luni, cum a putut crește numărul fruntașilor muncii socialiste, în cursul unui singur an, de la 5 milioane la 12 milioane și, în sfîrșit, cum s-a ajuns la splendida chemare a comsomoliștilor din Moscova, preluată de întregul popor sovietic, ca, întîmpinînd în mod comunist Congresul al XXII-lea al Partidului, „să-i aducem darul nostru personal în muncă”. Iar la capătul tuturor acestor reflecții, revenind la realitățile țării noastre, socotind cam cîți ani ne despart de nivelul actual al Uniunii Sovietice și, în continuare, cam cîți ani ar mai avea el personal de trăit, să afle dacă-i va fi dată și lui fericirea de a trăi puțin... cît de puțin... în comunism.

Tren de noapte, locuri numerotate, bagaj puțin, indicatorul de temperatură la „cald“.

Unul dintre călători mă asigură :

— Cum pun capu' jos — dorm!

— Și eu...

— Alții nici n-apucă bine să pornească trenul, și gata : discuții ! Nu pot să-i sufăr !

— Nici eu...

— Înseamnă c-am avut noroc. Încotro ?

— Spre Tg. Jiu.

— Tg. Jiu — Tg. Jiu... Se-nțelege ! — ca și cum asta ar mai lipsi... Să nu plec la Tg. Jiu ! Dar unde anume ? La „C.I.L.“ ? — și întrebarea, dacă a fost întrebare, solicită cu atîta insistență un răspuns afirmativ, de parcă cinci călători din șase ar fi fost obligați prin lege să plece la „C.I.L.“, în timp ce ultimul dintre ei, cel de-al șaselea, care a avut totuși ghinionul să plece în altă direcție, ar trebui să știe și el, trezită din somn chiar, noaptea, că „C.I.L.“ nu-nseamnă decît — cu acest prilej află și eu — „adiționarea absolut logică a inițialelor noului combinat industrial de prelucrare a lemnului de la Preajba“.

Un alt vecin de compartiment, un oarecare Marcu, prieten — după cum se va vedea — cu Letiția, singurul personaj feminin al acestor întâmplări, e de părere că aș putea pleca la fel de bine și la Rovinari, unde, nu-i așa ?, „cărbonele este extras direct prin excavație, exploatarea fiind una din cele mai cunoscute, avînd totodată, ceea ce nu mai e un secret pentru nimeni, următoarele mari avantaje...“ Urmează avantajele, după care — politețea începe să se amestece cu ironia — ne roagă să nu-l înțelegem greșit, deoarece el nu a urmărit prin scurta lui intervenție să conteste meritele deosebite ale „C.I.L.“-ului, care a fost terminat relativ mai recent și noutatea, ca orice noutate, e firesc să atragă, lucru verficat de altfel... și prin sosirea la fața locului a unui reporter cu domiciliul stabil București. Pe scurt : dîn șase călători, doi ar putea să plece totuși la „C.I.L.“, trei la Rovinari, iar al șaselea...

Al șaselea sînt eu. Și fizionomic, după cum constată Letiția — specialistă în fizionomii și, precum s-a arătat mai înainte, prietena lui Marcu —, reflect aceeași indiferență condamabilă, atît față de Rovinari, cît și față de Preajba. Nu mai încape deci nici o îndoială : trebuie să fie unul din noii angajați ai șantierului fabricii de ciment, dacă nu cumva ai Întreprinderii de drumuri sau poate chiar ai trustului local de construcții.

Din sincera dorință de îndreptare a unei mari nedreptăți — plecat în documentare, devî din prima clipă și patriot local —, precizez că plec, pronunț cît mai distinct, la Țicleni.

— Aaa... la Țicleni... — ceea ce cu puțină bunăvoință ar fi putut să însemne : noi nici n-am vrut să spunem că n-ar exista și o localitate Țicleni și mai mult chiar — după cum îmi explică cu simț politic prietena lui Marcu —, care dintre noi n-a citit cel puțin un articol în care să fi fost vorba de țîței ?... Dar apropo — intervine din nou primul călător, cel care adoarme cum pune capul jos — cum de țî-ai amintit de Țicleni ?

Și ca să mă „împace“, își amintește că a asistat chiar și la transportarea primei turle, sus pe deal, la Rășina... „Să tot fi fost prin '50 —'52... cum ar veni pe la începutul etapei“. Și nu știu cum pronunță el acest '50—'52, de parcă cei zece ani care au trecut de atunci ar fi pentru el — „păi chiar așa și sînt !“ — cît o sută !

De aci, propriu-zis, și prima însemnare :

Noutatea Țiclenilor, senzaționalul descoperirii unor noi zăcăminte și spectaculosul amplasării primei turle pot fi azi, fără îndoială, depășite. Și „C.I.L.“-ul, Rovinarii și nu mai știu care și mai cite alte șantiere, pot oferi reporterului, ca noutate, repet, mai mult decît Țiclenii. Dar criteriul actualității nu-i noutatea faptului în sine, ci *noul*, ceea ce-l definește ca superior calitativ, și nu *noul* la un moment dat, ci dialectica lui, și nici *noul* peisagistic, exterior, ci, prin excelență în teatru, *noul* lăuntric, uman. Și tocmai din acest punct de vedere, *noul* fiind azi prezent pretutindeni, Țiclenii și Rovinarii, Hunedoara și Bicazul, Bucureștiul

și Drogerea... concurează, cu șanse egale, ca surse de inspirație, și recunoscând o sporită receptivitate a scriitorului pentru un mediu sau altul, admit preferințe și refuză ierarhii.

Să ne reîntoarcem însă la vecinii mei de compartiment :

Călători care să poată vorbi o noapte întreagă, spre disperarea celor din jur..., au mai fost. Dar când acești călători îți vorbesc despre „C.I.L.“ — și important e cum îți vorbesc —, când își amintesc, și simți că-și vor aminti totdeauna transportul primei turle sus pe deal, la Râșina, pe la începutul etapei, și când pigmentează tot acest comentariu cu considerații sentențioase — pentru eventualii apolitici din tren — „zece ani cât o sută“, nu mai încapă nici o îndoială : au apărut și aci semnele noului. Și, în egală măsură : povestea lui Marcu și a Letiției (străduindu-mă să nu pierd nici un cuvânt, am aflat că Letiția are 21 de ani, că pleacă la părinți, că Marcu o însoțește, că părinții vor să-l cunoască de multă vreme pe Marcu) poate părea la prima vedere cea mai banală poveste viitor matrimonială. Regret însă, întru afirmarea aceluiași nou general-uman, că n-am notat toate motivele pentru care Marcu, oricât ar iubi-o — textual —, e de neînlocuit la Rovinari și Rovinarii sînt de neînlocuit pentru el. Și, în sfîrșit, toate motivele pentru care Letiția nu poate pleca de la ea, nu de-acasă, ci de la fabrica de ciment unde e angajată și nu va putea veni la Rovinari, or cît l-ar iubi — din nou textual.

Înainte de a adormi mai apuc să notez : „Patru oameni călătoresc spre Oltenia : 1) Preajba ; 2) Țicleni ; 3 și 4) își propun să întemeieze o familie, stația de coborîre incertă.“

Eh, Marcule ! Marcule !

2. TOVARĂȘUL DE LA EXTRACȚIE

Pe la vreo șapte mă înființez la trust. De fapt, e înainte de șapte, mult înainte de șapte, și pentru că tot trebuie să aștept, pentru că așteaptă și alții... ce mai ! punem trustul la cale.

Cum e cu brigada lui Petrișor Miclăuș, care a lucrat la „26 B“ — și a repus-o în producție, „asta-i problema“ —, cu Bălteni care... să nu se culce pe-o ureche cu 20 de mii economie la dezemulsionant și „să dea peste...“, că așa le șade frumos, că bine a făcut „Sondorul“ că a scris pe-a întîia despre noua stație de dezbenzinare — „că te și miri cînd au pornit-o“ — și că, rămînă între noi, s-a tot învîrtit mai deunăzi, un fotograf, da' nu se știe pe cine pusese ochii, și, în sfîrșit, pentru că se vede cît de color, tovarășul... — tovarășul fără nume fiind eu — tocmai acum a picat, altminteri n-adeucea vorba despre hoteluri :

— La asta de vizavi, nu-i rost ! N-au libere... Că au venit ceva frunțași la o consfătuire. Da' trebuia s-o fi luat dumneata pe strada aillaltă, cu magazine, că uitai cum îți spune, dar o afli ușor că-i cu neon — tuburi din alea lungi de un metru — și tre' să te duci numai pînă la O.N.T., că au pus și la noi sucursală — 420 pînă la Sofia, trei zile, la Budapesta, nu mai țin minte cît — faci colțu' și gata ! Hotelul nr. 2. Spui numai atît : că te-am trimis eu — „tovarășul de la extracție“.

Apoi, pentru că asta e secretul, „... să ai orientare în viață“.

— Și zi așa, zici că ești de la ziar... cu calitatea, cum ar veni... cu tehnica... că unde „batem“ toți ? Vorba lui Săftescu, la calitate și tehnică ! Și la o adică, te și sfătui : vorbește cu el, cu Săftescu... Ori, cu Bunescu, cu Tatu... Da' pe Săftescu numa' miine la Țicleni, la șapte precis... și spui numai atît : că te-am trimis eu, tovarășul de la extracție.

Și încă ceva ! Vreau să spun, cu trecutul... că-i bine să-și mai amintească oamenii și cum a fost cu trecutul... Că se întîmplă, vezi, vorbim de Tg. Jiu și-l vedem numai așa cum arată el azi cu foraj și extracție, neon, coadă la O.N.T., și uităm că a mai fost pe aici, nic' 20 de ani n-au trecut, un oarecare Neamtu, de era senator și mare director la „Banca Comerțului“, de-și avea sediul aici unde sîntem noi cu Trustul... și avea și două moșii la Curtișoara și Birsești... Barem p-a doua a luat-o pe nimica, la licitație. Și el era, care va să zică ce era — și noi nu eram nimic. Că de asta și zic în concluzie și poți să scrii acolo că ți-am

spus-o chiar eu, tovarășul de la extracție — că-i bine să afle și tineretul: „Să fie el Neamțu al naibii, cu burghezia lui!“

Peste vreo 2—3 săptămîni, înainte de a părăsi Tg. Jiu, îl întîlnesc din nou. Firește, vrea să afle „cum stau“, dacă am „surprins“ esențialul și, mai ales, pe cînd ar putea să apară drăcovenia, adică „să simtă oamenii că s-a scris despre ei“.

În loc de răspuns, îi povestesc o întîmplare, o alta, comentez cîteva biografii, îi mărturisesc că mi-ar trebui cîva timp ca cele adunate „să se așeze“ și, în sfîrșit, că m-ar tenta să realizez un material în care în prim-plan să fie oamenii pe care i-am întîlnit, oamenii aceștia a căror viață e de nerecunoscut, în stare să înfrunte și să înfrîngă neprevăzutul și accidentul, rutina și inerția, vechiul din noi și dinafara noastră. Pe neașteptate însă — pentru că în comparație cu felul lui de a fi și a vorbi, tot ceea ce spun mi se pare acum confectionat și artificial — nu găsesc nimic mai inteligent decît să mă plîng că așa avea prea mult material și va trebui mai întîi concentrat, pentru că avînd bunăoară 12 probleme...

— Zici 12 ?

— 12...

— N-are nimic... faci și dumneata 12, cum le spuneți pe acolo, capitole.

— Ocupă spațiu...

— Scurte !

— Dacă-s prea scurte iese proces-verbal...

— Proces, neproces... important e, că judec după mine, să nu fi fost omul, să zicem, pînă azi la Țicleni, da' el să citească ce-ai „mînițit“ dumneata și să zică : am fost ! Și să n-o fi cunoscut pe fata aia — cum îi spune, Janeta — și el să spună : fii d-ta sănătos, tovarășe, c-o cunosc ! Și dacă-l întrebî bunăoară de Anastasie Petrescu, să zică : a, Petrescu, ăl de a umblat cu conductele, cu turlele, isteț băiatu'... isteț ! Și nici nu știi cînd, să rămînă pe gînduri și să le coacă el pe toate în mîntea lui, așa cum se coc gîndurile, și numa' ce să-l auzi : grozavă politica asta a partidului !

Îi promit că nu-i voi schimba nici un cuvînt. Începe să rîdă. I-a mai promis, vezi, careva tovarăș „de la dumneavoastră“ cu scrisul, și pe urmă a trecut din nou prin Țicleni și i-a expl'cat cum că partea unde se vorbea anume despre el — și tovarășul regreta, că ținea și el foarte mult la această parte, pentru că ar fi creat atmosferă... „pentru coloratură“, adică, zicea... Dar tocmai partea asta, să vezi, s-a nimerit în capitolul care n-a mai încăput din lipsă de spațiu. Dar el, n'ci nu voia un capitol întreg și nu ține nici azi să i se scrie numele, „că la o adică te și oblig și nu-ți dau voie să-l scrii...“ Da' faptele, în schimb, să treacă în alt capitol ! Și să se vadă faptele ! Să se știe ! Să citească lumea ! Să judece !

3. Nr. 369 — „PETROLUL“

Telefonul cu numărul 369 al centralei „Petrolul“ pare a fi unul din cele mai solicitate. Ceea ce n-ar fi nici grav și nici surprinzător. Telefonul însă cu numărul 369 se află pe masa directorului Ion Tatu. Și oricît de binevoitor ar fi tovarășul Tatu... Iar sună !

Din puținele sale răspunsuri, din cîteva frînturi de convorbiri telefonice și din ceea ce se poate constata la prima vedere :

1. Tovarășul Ion Tatu n-are mai mult de 32—33 de ani. E o fire prietenoasă, deschisă, are ochii deosebit de mobili și-i de la sine înțeles că nu poartă părul tuns scurt numai pentru a ascunde faptul că a început să încărunțească.

2. E îndrăgostit de meserie. („Cum să nu fii ?“) E convîns că n-avem dreptul să irosim nici o picătură de petrol. („Nu totdeauna îi ușor, dar asta n-are importanță !“)... Și ar fi bucuros să i se mai trimită ceva ingineri. („Deși, la drept vorbind, avem o mulțime de oameni care lucrează cît doi“).

Din biografia lui Ion Tatu, consemnată și ea tot cu întreruperi telefonice, rezultă că a lucrat vreo șapte ani la Pitești, că a făcut pe acolo de toate... „pentru că nici n-ai avea ce să cauți la Trust ca director, dacă n-ai făcut în schelă de toate”. (Din prima convorbire telefonică reușesc să mai află că tovarășul Ion Tatu, deputat al circumscripției raionale 49 Bălteni, urmînd să rezolve nu știu ce importante probleme obștești, va trebui să amîne o ședință a tovarășului Tatu, directorul Trustului de extracție, programată la aceeași oră, și, în sfîrșit — dintr-a doua convorbire —, că tovarășul Tatu poate fi găsit la trust pînă la 9—10 seara și că soția nu se plînge niciodată că ar veni prea tîrziu, și asta... pentru simplul motiv că e neînsurat.

Înainte de a ne despărți, tovarășul Tatu încearcă să se scuze pentru nenumăratele întreruperi telefonice... pentru ușile care s-au tot deschis în timpul discuției... pentru zgomotul mașinilor — pentru că asta e situația, mașinile trustului opresc chiar acolo în fața birourilor — și, într-un cuvînt, pentru toată agitația și febrilitatea... „fără de care la noi, cum să vă spun, nu se poate”. Și într-adevăr, nu se poate. În afara lor, Ion Tatu ar fi fost și el altul, și tuturor celor care-l cunosc, și cititorilor, deopotrivă, le-ar fi părut rău.

4. CONTRAATAC

La raport participă întreaga conducere: directorul, directorul tehnic, șefii de servicii și secții. Totul pare misterios, cel puțin la prima vedere, iar discuțiile parcă înadins „cifrate”, cu o rezonanță străină, ciudată (406 — reperforare + adționare; 255 — gaz liber; 320 mc; 85% etc.).

Operativitatea imprimă tensiune, iar tensiunea la rîndul ei — combinată cu responsabil tatea care marchează fiecare hotărîre —, sentimentul că te afli la un punct de comandă, în linia întii, unde orice ezitare și orice hotărîre greșită pot folosi inamicului.

La „291” — instrumentație, cimentare, perforare;

la „242” — pistonare, oglindă etc.;

la „629” — injecție de țitei etc.

Firește, apelez la „traducători”. „Instrumentația” devine astfel o simplă metodă de combatere a nisipării tubingului, „pistonarea” servește la scoaterea apei din sondă, „oglindea” e, în cazul dat, o oglindă de ciment pentru protejarea stra-

tului productiv, iar „frezarea” — spargerea oglinzii și repunerea sondei în producție. (Ceea ce infirmă o dată în plus superstiția privind spargerea oglinzilor.)

Unele după altele, de la cele prezentînd doar primele simptome malade și pînă la cele intrate în convalescență, sondele își privesc cuvenita îngrijire. De fiecare dată, alte soluții, noi metode de prevenire sau de urgentare a intervenției. Esențială însă și emoționantă e continua lor confruntare — poate că cei prezenți la raport s-au obișnuit cu acest lucru — ca și disputa, pe cît de laconică pe atît de pasionantă, între diferitele puncte de vedere și experiențe de v ață.

(Cei prezenți își schimbă mereu locurile, totdeauna justificat — ah, mișcarea în scenă! —, în timp ce lumina mare a zilei, asemenea unui reflector folosit fără zgîrcen'e, dar și cu intuiție, accentuează stări de spirit, controverse și — de ce nu? — replici de final.)

Telefonul nu mai îndrăznește să sune. Sau, mai exact, sună doar o singură dată atunci cînd schelele trebuie să comunice trustului producția din ziua precedentă. Momentul pare dificil. Privirile celor adunați la raport urmăresc mina celui care înregistrează comunicarea. Pe hîrtia din fața sa se aștern grăbite, scrise nervos, mereu alte rezultate, iar în final, însumîndu-le, un total de patru cifre: prima, indicînd miile de tone, e primită în liniște — aici surprizele sînt absolut excluse —, a doua, precizînd sutele, suscită o anumită atenție, nici ea exagerată. Și numai la cifrele exprimînd zecile și unitățile, toate privirile tresar. În această clipă, se stabilește dacă Trustul e în acea zi „peste” sau „sub” prevederi. În primul caz, în aer, o anumită relaxare. În al doilea, discuțiile devin mai operative, mașinile părăsesc garajul, oamenii se repartizează pe schele și sonde, și pe tot acest front de luptă împotriva „neprevăzutului”, „rutinei” și „inertiei” se declanșează contraatacul.

5. „NOI”, „AL NOSTRU”, „NOUĂ”... ȘI CEI CARE N-AU ÎNȚELES

Mașina, părăsind șoseaua asfaltată, se îndreaptă spre Tîcleni. În față, lingă șofer, Maria Vilceanu. Lucrează doar de cîteva zile la sectorul de gaze, pleacă pentru prima oară la schelă, nu-și regretă anii petrecuți la Hunedoara și Pucioasa ca bibliotecară și, întrucît are vreo 21 de ani, nu m-ar mira s-o regăsim înscrisă cit de curînd la cursurile unei facultăți tehnice... în direcția specialitate.

Lîngă mine, inginerul Ion Pacoste. Inițial, adică în urmă cu vreo 5—6 ani, fusese repartizat la o întreprindere din Capitală. Vedea filme, spectacole, pentru

că Bucureștiul, ce-l drept, rămâne București... numai că, din inginer — de aici sint obligat să-l citez — „mă transformasem, vezi dumneata, într-un fel de desenator“. Și tot așa, pînă într-o zi — pentru că a existat o asemenea zi — cînd a înțeles că în viață trebuie să te simți cu adevărat util (altminteri, la ce bun diploma?) și a devenit salariatul trustului de extracție.

— Fac meserie; ce nu știu, prind din mers, și încă un lucru: mă uit în urmă, n-am trăit de pomană, mă uit în viitor... mai fac eu cîte ceva.

Din cînd în cînd, îmi atrage atenția asupra caselor ridiccate în ultimii ani de o parte și de alta a drumului: „De cînd am pătruns noi...“ „De cînd s-au angajat la schela noastră...“

Aflu ulterior că cei mai mulți ingineri, mai toți de vîrsta lui Pacoste, suferă de aceeași emoționantă deformație — „noi“, „al nostru“, „nouă“, posibilă pentru prima oară... în anii noștri.

Și pentru că a venit vorba despre colegii lui:

— Ce să spun despre ei? Băieți buni... Și care nu-s... nici n-apuci bine să-i vezi. Sita cerne!...

— Mulți?

— Cîțiva... S-au speriat de greu — și-or fi visat o viață ușoară, tihnită, dacă și asta e viață?! — și s-au transferat unde nici nu te aștepti. (Și într-adevăr, cei plecați — ulterior le aflu și numele — pot fi descoperiți azi pe la diferite servicii administrative ale unor întreprinderi fără ședințe de raport și contra-atacuri, sau, și mai bine, adică mai rău, au părăsit și noile servicii pentru altele și mai ușoare.)

S-au pedepsit singuri — îmi mărturisește într-un tîrziu inginerul Ion Pacoste.

Pentru prima oară în ziua aceea aparatul de radio al mașinii izbuti să prindă Bucureștiul... Era un aparat vechi, cu căderi subite de intensitate, neobișnuit de sensibil la fiecare schimbare de viteză a mașinii... Dar chiar dacă ar fi fost nou și în perfectă stare, chiar dacă ar fi avut selectori minune pentru toate vibrațiile de suprapunere, și chiar dacă nu s-ar fi retransmis, de nerecunoscut aproape din cauza întreruperilor, simfonia întii de Brahms, n-aș fi putut deveni, cu referire la ultima reflecție a lui Pacoste, un susținător mai aprig al funcției dramatice și nu ilustrative a muzicii.

În depărtare, începeau să se zărească sondele Țiclenilor.

6. LĂCATUȘUL MECANIC DE ACUM 17 ANI

În ultimele 36 de ore nu s-a întîmplat nimic nou. (Și apoi, pentru că nu înțeleg de ce tocmai în 36.) Noaptea asta am fost de serviciu, așa că am rămas și în continuare. Schela are mai multe secții direct productive, ca să nu mai vorbim de recuperare secundară, dezbenzinare, tratare, mișcare, intervenții, reparații capitale, compresoare... (Și tot ca o scuză.) Oricît ai cunoaște o schelă, tot n-o cunoști îndeajuns! Există oameni a căror biografie se identifică cu biografia schelei... Dacă ai nevoie de nume, să-mi ceri. Cu disciplina a fost într-o vreme mai greu... Totu-i să pui la timp picorul în prag. Cu fluctuația de cadre s-a cam terminat... Au mai fost două cereri de transfer, dar am stat de vorbă cu respectivii... Totul e să le explici cum se cuvine... Avem și un serviciu special pentru tehnica nouă. Notează: Dezbenzinare, desalinare, injecții cu apă sărată. Avem băieți foarte buni: Gavriliță Valentin, Stanciu Ștefan, Mladin Janeta... Dar dacă încep să-i înșir pe toți, nu mai termin nici mîine. Altă problemă ar fi viața culturală... Nu stăm grozav, încercăm să organizăm deplasări mai dese la Tg. J u și Craiova. Cu satele din împrejurimi stăm bine! Avem peste 450 de oameni numai din comuna Țicleni. De altfel, unde vezi casă nouă, să știi că cineva din familie lucrează la noi.“ (Monologul durează de aproximativ trei minute, dar sentimentul unei anumite gradații interioare, emoționale, abia întrevizibile în afară, mă face să-l ascult din ce în ce mai atent. Dar nu... N-aș vrea

ca cele de mai sus să fie considerate drept pledoarie pentru justificarea eventualelor paranteze din textul dramatic.)

Cel care-mi vorbește, inginerul Turcu Aurel, n-are decît 34 de ani și e directorul uneia dintre cele mai mari schele petrolifere din țară. La 17 ani era lăcătuș-mecanic, pe la vreo 19 maistru sonder la fosta „Concordie“... Abia după naționalizare, între 1949—1951 a putut să urmeze școala specială de doi ani și în continuare institutul. Ceea ce mă și convinge, dacă mai era nevoie, că inginerul Turcu Aurel are perfectă dreptate. Biografiile oamenilor se identifică cu biografiile realizărilor noastre.

Și pentru că, întorcîndu-ne de la sonda „242“ îl văd mai puțin dispus să discute — pistonarea confirmase un procent ridicat de salinitate —, îl întreb dacă nu-l pot găsi mai tîrziu.

— Oricînd! Sînt toată ziua aici.

Ceea ce, firește, fără să fi fost în intenția lui, după 36 de ore de nesomn, mă impresionează.

7. OPERATORUL DE LA PARCUL 6

Operatorul Zgăbaia Ion de la parcul 18, secția I extracției, responsabil cu propaganda și agitația în comitetul de partid al schelei Țicleni, îmi recomandă — pentru ca să înțeleg mai bine ce au însemnat sondele în viața oamenilor — să stau de vorbă, așa, pe îndelete, cu un muncitor mai în vîrstă, operator principal la parcul 6 și care a apucat să lucreze și la „I.R.D.P.“ ca pompagiu, și la „Astra Romîna“ la secția mecanică, și la „Steaua“ la rafinărie. „Și să afli de la el — îmi recomandă Zgăbaia — cum trăiau muncitorii pe atunci, de ce a simțit el nevoia în 1947 să se înscrie în partid și de ce comuniștii de la secția a III-a au avut încredere să-l aleagă secretar al organizației de bază.“

Discut deci cu operatorul principal de la parcul 6.

Nu știu cum se întîmplă, însă, că de bine ce-mi spune cîteva fraze despre viața lui — că a început bunăoară să lucreze pe la vreo 13 ani, că erau nouă frați și că locuiau într-o singură încăpere cît pentru doi — și-și amintește de îndată despre nu știu ce întîmplare mai nouă, discuția, fără veste, „alunecă“, și-n loc să mai vorbim despre viața și despre munca lui de fiecare zi de la parcul 6, ne pomenim vorbind despre Lumezeanu Constantin, meșter de parc, Gheorghiu Nicolae, brigadier de intervenții, sau despre băieții ăștia mai tineri, ca Pantazi, Popescu C. Constantin, sau Constantin Cojocaru...

Ne întoarcem pentru cîteva clipe la anii cînd își făcea armata la „11 Vinători de Munte“, ca apoi, din senin parcă, să ne pomenim analizînd avantajele noii instalații de desalinare electrică (mai economică de vreo trei ori decît vechea desalinare chimică), despre noua stație de dezbenzinare prin absorbție, și, în sfîrșit, despre sistemul de injecție cu apă sărată.

Revenim la viața lui — cum a ajuns într-o vreme președinte de sfat în comuna Fintinele din raionul Mizil — și din nou, la nivelul de viață al oamenilor, la biblioteca schelei, care are vreo 7000—8000 de volume, la o consfătuire de producție ținută la secția a IV-a, la cei 136 de candidați de partid din organizația lor, care-i foarte puternică, și în sfîrșit, pentru că insist cu tot dinadinsul, la fiii lui, unul elev într-o școală medie tehnică, celălalt la o școală profesională.

— Numele dumneavoastră ?

— Săftescu N. Gheorghie, muncitor, 53 de ani... — și pentru că mă surprinde absent : — ce s-a întîmplat ?

— Am impresia că mi s-a mai vorbit despre dumneavoastră...

— S-ar putea...

— Ați fost de curînd prin București ?

— Acum cîteva luni.

— La minister, probabil... la centrală...

— (După o clipă de ezitare.) Nu... La sesiunea Mar'i Adunări.

În zilele care urmează, încerc să-mi completez biografiile celor amintiți : Lumezeanu, Gheorghiu, Pantazi... De fiecare dată însă, prin intermediul celor despre care și cu care discut, sînt împins spre mereu alți oameni, alte întîmplări, alte biografii. Simt că nu voi putea termina niciodată. Filmul obișnuitelor fapte

de viață reflectind noua lor atitudine față de muncă, filmul nenumăratelor acțiuni și intervenții pentru salvarea sondelor în primejdie — mărturie a unui eroism cotidian, mai puțin spectaculos, dar la fel de emoționant — se înregistrează și se derulează continuu.

Un tânăr care m-a tot văzut întrebînd de diferiți oameni și interesîndu-mă de tot felul de întimplări, unele de cînd lumea (de fapt doar de-acum cîteva luni), vrea să afle dacă sînt „de sus de tot“... de la „inspectorat“.

— Se înțelege.

8. DACĂ JANETA MLADIN AR PRIMI ATÎTEA SCRISORI

Susține că ar avea 27 de ani... Nu-i arată. Nici înaltă n-ar fi... Celor mai mulți ingineri nu le trece de umăr. Vorbește scurt, puțin repezit, fără menajamente...

N-are alură de șef — nici nu și-ar dori-o — dar după cum se vorbește la schelă: „știe ce vrea, știe ce poate și știe ce știe“. Complexele primei întîlniri cu schela, cu munca, cu viața sînt pentru ea departe, în urmă. Conduce zeci de oameni și oamenii o respectă, înconjurînd-o zi de zi cu încrederea și prețuirea lor.

„Cum ai ajuns la schelă, Mladin Janeta? E adevărat că ești prima ingineră din petrol care conduce o secție direct productivă? Nu ți-a fost greu, nu ți-a fost teamă că te vor depăși greutatea?“

Pasiunea și perseverența celor aproape patru ani de producție, miile de tone de țitei și aprecierile celor din jur mă fac să cred că întrebările mele i-ar putea părea jignitoare. Încerc să fiu diplomat:

— Spune-mi, Mladin Janeta, dacă ai fi fost chemată în fața viitoarelor absolvente ale Institutului de Petrol și Gaze și ai fi fost rugată să le vorbești despre munca ta și, mai ales, dacă ai voi să le convingi să-ți urmeze exemplul...

(Dialogul — poate nu mi-l amintesc cuvînt cu cuvînt — a avut următoarea desfășurare.)

— Știu eu... Mi-ar fi îndeajuns de greu...

— Și totuși... prima frază!...

— Poate ceva despre dorința de a te realiza cu adevărat, de a te simți util, și de a nu trece prin viață fără să fi avut și tu rostul tău...

— Și pe urmă?

— Pe urmă le-aș spune, cred: fetelor, aveți douăzeci și ceva de ani! Tine-rețea se merită... Fiecare dintre noi are o responsabilitate... Încrederea celor din jur așteaptă o confirmare... Pentru a fugi de greu se găsesc totdeauna motive... Pentru a-l înfrunta e nevoie de un mare respect față de tine însuși și față de cei care l-au înfruntat înaintea ta.

Nu știu de cît timp n-o mai fi dansat Mladin Janeta — după cîte am înțeles, nici n-o preocupă —, nu știu cîte filme vede pe an și cu ce întîrziere față de București — ultimul, dacă mi-amintesc bine, a fost *Lumină în întuneric* — și nici nu știu dacă studiul literaturii de specialitate îi mai îngăduie vreme și pentru prea multe romane sau volume de versuri... Dar știu altceva:

Dacă pentru fiecare tonă de țitei extrasă în secția ei ar primi o scrisoare, și în fiecare scrisoare doar cîteva cuvinte („dragă Janeta... Ne-am bucurat că ai fost decorată... Îți urăm noi succese... și să fii fericită“), numai pentru a le citi și a le răspunde cu un simplu „mulțumesc“, Janetei Mladin i-ar mai trebui cu siguranță o viață.

9. MONOGRAFIA ȚICLENILOR

Opt pagini. Atît. Opt pagini bătute la mașină la un singur rînd, document emoționant prin simplitatea lui — reprezentînd prima monografie a celor trei sate reunite azi sub un singur nume: comuna Țicleni. Autorul monografiei, un învățător — Const. Gh. Ungureanu. Un om care, cunoscînd în amănunțime istoria celor trei sate, a înțeles să amintească și despre hrisovul scris pe piele de capră,

datat cu 7121 (1612 septembrie 17), privind rezolvarea litigiului dintre urmașii lui Hansa și moșneanul Radu Țicleanu, ca și despre marele furt de păduri, început de câțiva negustori craioveni în frunte cu Mircea Popescu prin anii 1911—1912. Dar Constantin Ungureanu a înțeles în același timp că rolul principal al acestei monografii trebuie să constea în compararea mai mult decât elocventă a realităților Țiclenilor de ieri și de azi :

a) Între ultimele două războaie mondiale, bărbații în căutare de lucru ajungeau tocmai la București și Constanța.

b) Școala, singura școală, cuprinzând un foarte mic număr de elevi, era mutată mereu, în funcție de apartenența primarului, dintr-un sat într-altul. Cît privește rezultatele acestui învățămînt : numai într-unul din cele trei sate ale comunei Țicleni, mai erau în 1948 cinci sute treizeci de analfabeți.

c) Trecerea unei doctorițe în vara anului 1934 prin satul Peșteana — întâmplare reținută tocmai prin neobișnuitul ei — reprezintă o dovadă grăitoare a felului în care se înțelegea pe atunci asistența medicală a populației.

d) Cozonac se făcea în două case și asta numai la sărbători.

În ceea ce privește Țiclenii de astăzi, extragem din aceeași monografie, lipsită de orice comentariu, următoarele date statistice :

a) Case noi — în ultimii ani — peste 300 ; refăcute — 160 ; cu materiale procurate pentru noi construcții — 50.

b) Peste 45 de familii au mobilă nouă, peste 160 — aparate de radio ; 9 motociclete.

c) Pentru salariații schelei, construcții noi : 150 apartamente, 78 camere pentru necăsătoriți, un cămin cu trei sute de paturi, o sală de cinema, un club, două băi, un complex comercial.

d) Învățămînt : două școli de patru ani cu 158 de elevi ; o școală de șapte ani cu 345 de elevi ; o școală medie serală cu 130 de elevi ; o școală serală muncitorească în cadrul schelei ; trei grădinițe de copii în cele trei sate ale comunei și două grădinițe în cadrul schelei.

Monografia Țiclenilor e în plină desfășurare.

10. PĂI, CINE ! PETRESCU

Și tot despre Țicleni. Întîlnesc un bătrînel, cum ar veni „de pe-acolo, dintre Gilort și Jiu“, mai curînd tăcut — „că, vorba lui fiu-su cel mare : dacă ai tot apăsât coarnezle plugului, o viață de om... asta e : la ce te pricepi, te pricepi, și la ce nu — nu“ —, trecut cred de 75, poate chiar de 80 de ani, „da' lucru' ăsta n-are ce să vă intereseze, că mie îmi poartă de grijă feciorii...“. De altfel, n-are decît trei : și acum la bătrînețe... „de la unul la altul, că fiecare ar voi să-l țină, dar el — vezi, asta-i comédia — nu poate sta multă vreme într-un loc !“

Aduc vorba de sat : cum e cu electrificarea, cu radioul, cine și-a mai luat cărămidă de casă...

— Și unii... și alții... Și de ce sat ? Comună ! — Dar el n-are vreme ca alții s-asculte istorii... el cînd la un fecior, cînd la altul...

Înainte de a ne despărți îmi recomandă — „dar numai dacă am nevoie de un om care să le știe pe toate“ — să-l caut pe Petrescu. Pentru că pe unde a tot mers, a tot dat de Petrescu, cînd cu drumurile, cînd cu conductele, cu de toate...

Întîmplarea face ca în aceeași seară însoțindu-l pe inginerul Popescu Mircea de la foraj pe drumul cel nou, să descopăr, spre surpriza mea, un oarecare Petrescu.

Monta un „capăt de țevă“ de 750 metri, care urma să completeze o conductă de apă fără nici o „concesie de calitate — adică exact la 1,20 metri adîncime și bine înșurubată — și ar mai fi avut cîteva zile de lucru... ba poate chiar și mai puțin“.

Acest Petrescu Anastasie — despre care cred că-mi amintise bătrînelul — a colindat într-adevăr întregul raion.

Dar Anastasie Petrescu nu cunoaște nici un bătrîn de vreo 75—80 de ani. Nu știe la cine mă refer. Dar, în sfîrșit, cine nu trece pe drum cît îi ziua de mare. Și oamenii „de la sat“ îi cunosc pe cei de la drumuri, de la sonde, ori de la conducte, după mașini și după îmbrăcăminte. Pe unde trec mașinile se întîmplă ceva... și totdeauna spre binele lor. Și că bătrînelul — asta-i părerea lui — spu-

nîndu-mi de Petrescu, nu s-a gîndit anume la el... Că oamenii „de la sat“ așa sint... Vin, să zicem, treizeci de sondori, pe unul îl cheamă Petrescu, și așa rămîne vorba: cine a lucrat pe-aici? Păi, cine! Petrescu.

11. PATRU CAPITOLE CONCENTRATE ÎNTR-UNUL

Pe același drum l-am întîlnit pe inginerul — cu nume mai mult decît ciudat — Pacific Vulpe. (De ce l-or fi numit părinții Pacific, nu știe nici el, dar, ca să îndrepte cît de cît situația și să-și transforme numele în renume, și-a dat lucrarea de stat proiectînd o locomotivă „Pacific“.) Inginerul Pacific era de astă dată furios. Venise din Tg. Jiu — lucrează la „Întreprinderea de transport, ateliere și baze tubulare“ — hotărît să repare, pînă-n seară, orice s-ar întîmpla, un buldozer, ba îi trăsese după el și pe cei de la „Reparații“ din Cîmpina, și nimic! Din cauza unui birocrat, pe care era ferm hotărît „să-l aranjeze“ disează la tov. Buzescu, directorul de la foraj, pierduse o zi... Nu el! Buldozerul! Necazul nu-l lăsa să-mi spună mai mult.

Seara însă, tîrziu, în birourile trustului de foraj, urmărind discuția telefonică dintre inginerul Nicolae Buzescu, directorul trustului, și respectivul birocrat, am reușit să înțeleg pe de-a-ntregul problema și ce înseamnă de fapt să pierzi o zi din viața unui buldozer. (X kilometri nedefrișați; Y tubing, burleane neexportate; Z metri de coloană nesăpată și X, Y, Z tone de petrol neextrase.)

Scot carnetelul și notez, subliniind cu trei linii, concluzia întregii discuții: revelația responsabilității (nu începe îndoială că în cele din urmă, revenind atît de frecvent la această idee, voi fi acuzat de obsesii), ca și necesitatea unui spațiu publicistic suplimentar în afara căruia „forajul“ ar fi pus pe nedrept în umbra „extracției“.

Pe baza unei prime aprecieri se conturează astfel următoarele patru capitole:

a) Pasiunea muncii creatoare, cum s-a născut cîntecul „Foraju-i ca dragostea“, și de ce inginerul Nicolae Buzescu — atunci cînd nu mai e chiar atît de tînăr — vorbește despre foraj ca despre marea și singura pasiune, iar maestrul Topală Nicolae de la Țicleni, după 39 de ani de meserie, declară sus și tare că trebuind să ia totul de la capăt — „ca să vezi, blestemul“ — s-ar întoarce tot în foraj.

b) Mîndria pionieratului și cutezanța navigației spre adîncurile straturilor.

c) Eroismul ca act voluntar, conștient, de mare răspundere civică, și o relatare succintă despre inginerul Popescu Nicolae care — formînd o brigadă de înaltă tehnicitate, numai de maiștri și ingineri, și asigurînd, cu prețul unui mare risc, succesul unei intervenții — consideră că și-a făcut doar atît: datoria.

d) Partinitatea — trăsătură distinctivă și etalon al demnității umane, sau: ce gîndesc, ce cred, ce visează toți cei care, în numele celui mai înalt ideal de viață și fericire, transformă țara cu mîinile, mintea și inima lor.

CAPITOLUL 12 ȘI ULTIMUL

Adevărata poveste a lui Eremia Săraru, cel care, contrar legilor firii, fusese în tinerețe bătrîn și a început să întinerească odată cu trecerea anilor, marile pasiuni și principii de viață ale lui N. K., Ghergheta și Coman și, alăturat lor — de ce nu? — cele cinci invenții ale lui Ion Pietraru, mărturie ale aceluiași pasiuni și principii, s-au strădui să afirme în urmă cu aproape un an¹, în limitele unor însemnări ce s-ar fi cuvenit, poate, mai curînd continuate, existența, și de aci justificarea pe planul dramaturgiei, a unui *nou* general-uman.

Nou — și poate nu-i inutil s-o repet — pentru că cele cinci invenții ale lui Ion Pietraru sintetizau pasiuni, nemulțumiri creatoare și descătușări de energii de neconceput altădată.

¹ Vezi „Teatrul“, numerele 5, 6 și 8/1960.

Nou — pentru că N. K., Gherghea și Coman ar fi fost ei înșiși de neconceput în afara confruntării lor permanente, și nu o dată lăuntrice, cu obiceiuri și mentalități învechite, în afara unui efort continuu de autodepășire și în afara, mai ales, a unei autentice trăiri comuniste.

Nou — pentru că la 60 de ani împliniți, încercînd să salveze cu prețul vieții un „băiat“, „al lui“, pentru că toți cei care lucrau alături de el erau „băieții lui“, Eremia Săraru, revoluționînd legile firii, murea în floarea vîrstei, om tinăr.

Nou — pentru că murind (nu un sfîrșit oarecare, ci o dăruire conștientă, eroică), oamenii pot rămîne în viață.

Descoperirea acestui *nou*, proces fără îndoială nu lipsit de dificultăți, presupune însă și un al doilea, la fel de dificil, de selectare și reflectare artistică, de pe aceleași poziții ale noului. (Ceea ce firește conferă termenului inițial de descoperire, și sensul de înțelegere profundă, participare activă, trăire.) Și aceasta pentru că numai de pe pozițiile noului, trăindu-l, vom putea sintetiza din nenumăratele Janete Mladin o eroină care să le reprezinte cu adevărat scenic; din nenumărați operatori și specialiști în intervenții rapide — un specialist în intervenții sufletești și, în cele din urmă, din nenumăratele conflicte ale anilor noștri, pe acelea care reflectă cel mai pregnant problemele stringente, vitale, ale contemporanilor noștri, conflictele de actualitate.

Dar tocmai în acel moment, cînd încerci pentru o clipă sentimentul că greul e undeva în urmă, îl regăsești, nu fără o binevoitoare înțelegere, așteptîndu-te și invitîndu-te la un nou efort creator.

Noutatea ideii artistice, noutatea conflictului, eroii cărora pentru prima oară le-ai dăruit viață, te obligă acum și la o formulă artistică corespunzătoare, la realizarea unei tensiuni adecvate acestei noi dezbateri de idei, la recrearea artistică a unui context de viață autentic socialistă, singurul în care drama își poate găsi adevăratele ei coordonate. Experiențe mai vechi încep să se sudeze cu experiențe recente, și bisturiul selecției artistice începe să opereze pe viu în lumea miilor de fapte și întîmplări de viață adunate în tot lungul documentării, obligînd nu o dată la renunțări dureroase.

Dar noul general-uman pe care te-ai străduit să-l afirmi — și de aci poate utilitatea prezentelor însemnări, care nu vor mai figura niciodată în vreo piesă — vizează deopotrivă plicticoasele indicații anticipînd desfășurarea conflictului, locul și momentul acțiunii, Rovinarii și Preajba, discuțiile din tren, ca și monografia Țiclenilor; toate detaliile de atmosferă — „coloratura“ de care vorbea tovarășul de la extracție. Și exemplificînd direct cu cele scrise mai sus: agitația din biroul directorului, chiar dacă în piesă nu va fi nici un director, tensiunea interioară a contraatacului, deși contraatacurile, pe scenă, s-ar putea desfășura într-un plan exclusiv etic, eficiența dramatică a muzicii simfonice, ca și paranțele propunîndu-și să explice caracterul particular al unui monolog și nuanța care nu va putea lipsi unei replici, reacțiile intime ale eroilor, ca și gestica și, în sfîrșit, o mie de alte indicații, ca de obicei necuprinse în text, dar care, atunci cînd e vorba de o lucrare dramatică, ar trebui cunoscute cel puțin și cel mai tîrziu în perioada realizării ei scenice.

De bună seamă că toate acestea ar putea fi considerate drept un amestec în treburile regiei, scenografiei, compozitorilor, maștrilor de lumină. Fapt cert rămîne însă că, în afara acestui „amestec“, *noul* care determină actualitatea lucrării ar putea fi sărăcit sau poate chiar deformat. Ceea ce, ca idee și intenție, ar adăuga mult dezbătutei probleme „cum lucrează teatrele cu autorii“, o a doua — pornind de la presupusa incompetență a autorilor, mai puțin sau chiar deloc dezbătută — „cum lucrează și autorii cu teatrele“.

Și tot despre „tovarășul de la extracție“ — o întîmplare datînd din timpul ultimei mele treceri prin Țicleni: a aflat de la unii și de la alții — cu vagă aluzie că nu s-ar fi așteptat să-i ascund tocmai lui acest lucru — că n-aș fi gazetar, cum ar veni, de-adevuratelea, și că de fapt umblu, numai așa... ca să văd, să aud, să aflu tainele oamenilor și să născocesc pînă la urmă, adică să scriu „un soi de poveste mai lungă“...

De aici — recunoscîndu-mi greșeala — nu ne mai desparte decît un singur pas de ceea ce s-ar putea numi un concludent schimb de impresii asupra diferitelor manifestări artistico-literare, justificînd, și nu în sens peiorativ, denumirea de „poveste mai lungă“. Discutăm așadar despre filmul Setea, despre Oțelul lui

Chiriță și, pe cu totul alt ton, mai puțin elogios, despre nu știu ce teatru, care „auzi dumneata, a dat spectacole la Tg. Jiu, dar la Țicleni n-a dat...”

Teoretic, mărturisește, nu se pricepe grozav la literatură, deși tovarășa de la biblioteca de cartier, cu care se întâmplă să discute mai des despre problemele astea, e de cu totul altă părere, ba mai mult chiar, cu ocazia Lunii prieteniei a insistat ca el personal să prezinte în fața cititorilor bibliotecii un referat despre diferitele cărți citite în ultima vreme. Îi solicit firește referatul.

În partea de început, nu transcris, ci decupat de-a dreptul din ziar, un citat dintr-o cuvîntare a tovarășului N. S. Hrușciov: „Avem nevoie de cărți, filme, spectacole (...) care să-i educe pe oameni în spiritul idealurilor comuniste, să-i facă să admire tot ce este minunat și frumos în realitatea noastră socialistă, să întărească în oameni hotărîrea de a-și închina forțele, cunoștințele și aptitudinile slujirii cu devotament a poporului lor, dorința de a urma pilda eroilor pozitivi din opere, să trezească intransigența față de tot ce este antisocial, negativ în viață”.

În continuare, o amănunțită trecere în revistă a cărților citite în ultima vreme, iar în încheiere — pornind de la faptul cert că actuala generație a oamenilor sovietici va trăi în comunism, și că pentru el personal cea mai mare fericire ar fi să trăiască puțin... cît de puțin... în comunism — un nou citat:

„Comunismul... Încă nu ni-l închipuim în mod concret, în amănunt. Dar trăsăturile sale mari se conturează de pe acum foarte clar. Noi cunoaștem principalele căi care duc la comunism, știm că comunismul este oceanul fericirii omenești, al dreptății, al umanismului, al belșugului, al îndrăznelilor creatoare, al puterii constructive și transformatoare a omului. La dezvoltarea lui contribuie puternicele torente ale creației populare, care îmbogățesc tezaurul comun al valorilor materiale și spirituale. Și unul din torențele cele mai năvalnice, cele mai minunate, este acela al literaturii și artei. Așa apare și se înfăptuiește o unitate fără precedent în istorie: unitatea dintre artă și comunism”.

Îl întreb de originea citatului. Dintr-o revistă, nu-și amintește exact, și separat, deși el înțelege prea bine că n-ar fi putut să exprime niciodată lucrurile astea atît de limpede și atît de frumos, cum erau scrise acolo, în revistă, i-au trecut și lui, nu o dată, prin minte, și le-a simțit ale lui. Și de altfel, nici nu mai poți considera citatul drept citat, atunci cînd îl simți ca și cînd ar fi rupt din tine, al tău.

Drept pentru care, înlocuind obișnuita încheiere, am și considerat necesare relatarea discuției și transcrierea integrală a celor două citate.

Dorel Dorian